

Aki lát, láttat

A művészet alighanem az abbahagyhatatlan szellemi határátlépések terepe, alkotóerőinek játéka, a várakozás mélysége, a megtalálás eufóriája – maga a megtestesülő határtalanság az emberiben. Itt, ebben, ezekben nincs ülőhely, nincs hangoskodás sem. Sőt, érvek sincsenek, a dolog „így van, és kész”. (Vagy másképpen van, ám akkor is kész.) Vagyis még az ugyanaz is más a játszó felek között, mert mindenki máshonnan várja, mást vár, másként és másnak látja, s alkotja meg, de a legjobbak között, a szükség-szerűen homlokegyenest ellenkező tendenciák dacára is kijár az elismerés. Meg is adatik, mert előbb-utóbb kiderül, ennek-annak mi je van, mit mutat, mit rejt el vagy palástol, sugaras vagy sötétülő lényege szerint, s hűségese-e (vagy fabrikált) megbízatásához. Nem marad titokban egy elejtett szó, egy vonás sem, mert ahol szépség van, ott igazság is van, vagyis (csöndben előálló) kíméletlenség. A „kegy” itt ismeretlen gyökszó. Arról tehát, hogy engem ki, s kinek a műve rendít meg (talán életbevágóan), arról sem tenni nem lehet, sem vitatkozni nem érdemes. Erről az értékeség (vagy érdektelenség) torzsalkodás nélkül, de nem nélkülem dönt a testi, lelki, szellemi föltételek atmoszférájában. Összefoglalva: a művészetben – tehát az emberben – bámulatos dinamizmus uralkodik. Nem a kívánságom szerinti, hanem ontológiai. Minthogy ez a fölmordulás is hőmérő: – Engem nem érdekel ez az egész!...

Ebből a dinamizmusból pedig semennyi sem elég. Miatta örülségnek nevezett események, elgondolások, s a következményeik módosíthatják, s meg is változtathatják életritmusunkat, sőt életmódunkat is. Tarkovszkij filmjeinek, s Naplójának megismerése, képeinek jelentősége s jelentése(i) láttán hónapokig nem vettem kezembe könyvet, többet (s másként, pl.: érte) imádkoztam, s letettem a tollat; most ne zavarjam magamat. Ilyet nem, mondogattam félhangon. Milyet

nem? Kérdeztem. Ilyet. Nem tudtam másként. Mindez a javamra vált. Áldott kudarcokat kell elszenvednünk ahhoz, hogy ne akarjunk mindenáron győzni. Mert nem győzni kell, hanem élni. Vagyis elfogadni. Megajándékozottak vagyunk, kivétel nélkül.

Prokop Péter is az volt. Arcának férfias karaktere vívódásait elleplezhetetlenné tette. Vonásai (a fiziognómián nevelt emberismeretnek) diszkrét bepillantást engedtek. E sorok írója úgy érzi, ikonikus alakjainak mély, hallgatag mozdulatlansága eredhet innen is. De hogy nemcsak innen, az is biztos. Egy festő, aki pap, részesülhet ugyan mindig újra egységesülő, összeolvadó alkotói fenoménban, pillanatokban, de kettős, tartós, sőt, élethossziglan szorításban is. Ami benne a festő „élan vital”-ját fejezi ki, az – nekem – alakjainak keze. Ami pedig művének transzcendenciába átnyúló, illetve a transzcendenciát idegyökereztető s titkos bizonyosságát sugározza, alakjainak szeme. Ezek a kezek, a kéz ujjai nem markolásra állnak, nem ragadozó karmok, hanem az átszellemített rosta benyomását keltik. Az ilyen ujjú kéz nem tart meg, tovább ad, s másokat is erre biztat. A művész ezeket az ujjakat táncolni engedi. Rámutatni. Áhítatba simulni. Nem mellre tapasztott rutinmozdulatba merevednek ezek a (nem-eviláginak tetsző, s nagyon is erős artisztikumú) ujjak, hanem alig érintenek, szabadok maradnak – fölmutatáshoz szoktak. Nem idegen nekik az átkulcsolás, a simogatás, az ölelés sem, de a finom, mégis határozott távolságtartás sem. Itt mozdulnak előttünk, ám bármikor el is röpülhetnek... Ezek a szemek nemcsak nagyok, kerekék, hanem áthatolhatatlanok is. Színük jellemábrázoló, de igazán a barnájuk mutatja: belemeredtek a lélek sötét éjszakáiba is. Épp, mert megállítanak, be is tudnak fogadni a lélek akarata szerint. Ezek a szemek látnak. S látott az is, Prokop Péter, aki látóvá tette képeinek nézőit.